מראי מקומות- בכורות ל"ט

א) **קודם שתי' או לאחר שתי'**- ע' ברדב"ז (איסורי מזבח ב', י"ד-ט"ו) שדייק מדברי **רש"י** דשאלת הגמ' הוא דוקא לאחר אכילה, דהיינו, דאם הוא קודם אכילה, אז בין אם הוא קודם או לאחר שתיי', מ"מ הוי בדיקה. אבל מה**רמב"ם** דייק להיפוך, דלאחר אכילה בכל אופן לא מהני, והשאלה הוא רק קודם אכילה, האם מהני הבדיקה רק קודם שתי', או אף אחר שתי'.

ב) **אכל ולא איתסי, למפרע הוי מומא או מיכן ולהבא הוי מומא**- כ' ה**חזון איש** (כ"ה, ח') לבאר הספק, דהשאלה הוא אם אמרי' דמתחלה הוי טבע החולי מוכרע, אלא שאין אנו יודעין טבעו עד אחר אכילה, וא"כ למפרע הוי מומא, או דהחולי הולך ומשתרש, וכיון שלא עבר אחר אכילה, כבר נשתרש בקביעות, וא"כ אינו מום למפרע. וכ' דלפי"ז אף על הצד דאינו חל למפרע, מ"מ מידי ספק לא נפקי, וכ' דמדברי ה**רמב"ם** לא משמע כן. ולכן כ' לפרש דהספק הוא אם אמרי' דחזקה דמעיקרא עדיפא, והשתא הוא דאיתרע, וא"כ נקטי' דודאי אינו בעל מום כל זמן דאינו איתרע, או דלמא, כיון דסיבת החולי ודאי פגעה בו למפרע, לא שייך כאן חזקה דמעיקרא, וע"ש עוד מש"כ בזה.

ג) **למאי נפק"מ, למימעל בפדיונו**- הק' ה**מצפה איתן**, למה לא פי' דהנפק"מ היינו אם נהנה מהן אם מועל או לא, והניח בקו'. וכעי"ז הק' ב**תוס' רעק"א**, למה לא נקט הגמ' נפק"מ באם חל הפדיון, או אם צריך לפדותו מחדש. וע' ב**חזון איש** (כ"ה, ח'), למה לא אמרי' דנפק"מ אם יצא לחולין או לא. ותי' דהדרך הוא בכה"ג לפדות על תנאי, דאם כבר חל המום, א"כ רצה הפדיון להיות בשעה שפדאו, ואם עדיין לא חל המום, רוצה שיחול הפדיון לאחר שיחול, וא"כ ממ"נ יצא הבהמה לחולין. וכל הנפק"מ הוא אם מעל בפדיונו מעיקרא (אולם עדיין אינו מתורץ קו' המצפ"א).

ד) **והכי קתני, איזהו הפנימית, וכו'**- נמצא שיש כאן ג' שיטות, וביאר ה**רש"ש** לעיל (לז.) המח', הת"ק ס"ל דנעקרו מותר לשחוט עליה, דכיון דאמרי' לעיל (לה.) דכי פעי מיחזי, א"כ הוי מומין שבגלוי. ר' חנינא בן אנטיגנוס ס"ל דהואיל וכי אכיל לא מיחזי לי', א"כ אינו מום שבלוי כלל, וכשר לקרבן. ור' יהושע בן קפוצאי ס"ל דאף דמעיקר הדין אינו מום שבגלוי, ולכן אין שוחטין על מום זה במדינה, אבל גזרי' עלי' שלא לשחוט עליה במקדש משום דמיחזי כמום שבגלוי.

ה) **יש מחוסר אבר מבפנים או אין מחוסר אבר מבפנים**- אי' ב**הערות להגרי"ש** דעכצ"ל דשייך לבדוק אם יש מחוסר אבר מבפנים או לא, דאם אין שייך לבדוק, מה שייך לשאול אם מחוסר אבר מבפנים הוי מום או לא. ואף לפי מאי דמסקינן, דשאלת הגמ' הוא לענין פסול למזבח, מ"מ הא מבואר ב**רש"י** דמיירי קודם שחיטה, דכ' דאם נחשב מום שבפנים מום לענין פסול למזבח, א"כ הדין הוא דממתינים עד שיפול בו מום אחר ושוחטין עליו, וע"כ מיירי קודם שחיטה.

ו) **לאישחוטי ולאיפרוקי לא איבעיא לן**- פ**רש"י**, דלא חשיב מומא כולי האי. וע' ב**שפת אמת** שנתקשה בזה, אטו מום כתי' בתורה, הרי לא כתי' אלא "טמאה", ודרשי' מזה דכל שלא יקרבו לעולם פודין אותו ושוחטין אותו, ומ"ש פסול זה, וגם יש להק' כן לענין נרבע ושור הנסקל, דאין נשחטין ע"י פדיון, ולמה לא, הרי פסולים הם מן התורה ממזבח, ולמה אין שוחטין עליהן. וכ' דאולי דרשו חז"ל מהא דכתי' טמאה דצריך להיות שינוי בגוף הבהמה, ולכן לא שייך לומר כן לענין נרבע, אבל במחוסר אבר עדיין ק', וצ"ע.

ז) **דמר סבר חסרון מבפנים שמי' חסרון, ומר סבר חסרון מבפנים לא שמי' חסרון**- הק' ה**שפת אמת**, הא משמע דמ"ד דחסרון מבפנים שמי' חסרון למד זה מקרא דתמים, וא"כ ל"ל קרא דשתי כליות. וכן למ"ד לא שמי' חסרון, יליף לה מהא דמה מום מאבראי,

וכו', וא"כ ל"ל קרא דיסירנה לרבות כוליא אחת, והניח בקו', וע' **בחזון איש** (כ"ה, י"ד) מש"כ בזה.

ח) **הצורם אזן הפר ואח"כ קיבל דמו פסול-** ע' **בחי' הגרי"ז בזבחים** (כה:) דחקר אם דין זה הוי דהתורה חידש דדין מום שייך אפי' לאחר שחיטה, או דלמא אי"ז דין מום בכלל, אלא פסול חדש הוא. וכ' דכצד ב' משמע מלשון **הרמב"ם**, דכ' דבהמה שחסרה מאיבריה כ"ש אחר שחיטה, קודם קבלת הדם נפסלה, וכו', ומשמע שהוא פסול חדש דמחוסר, ולא משום דין מום, אולם כ' דמה**שטמ"ק** שם, דמחלק בין מום עובר למום קבוע, משמע שהוא דין מום. וע"ע **במנחת חינוך** (רפ"ח, ב') שכ' דאין שייך מום לאחר שחיטה, אלא פסול הוא, ונפק"מ דאינו חייב משום זריקת דם בעל מום, דבאמת אינו בעל מום.

ט) **זאת אומרת, שעות פוסלות בקדשים- פרש"י,** שאם נולד בניסן בי"ד ובח' שעות, יזהר עתה שישחטנו קודם שעה תשיעית, דשעה תשיעית פוסלת בו, דהוי כנכנס שנה שני'. והק' ה**חי' הגרי"ז בזבחים** (כו.) הא לכאו' אפי' בלא חידוש דשעות פוסלות בקדשים יהי' פסול בכה"ג, דהא אם לא היו שעות פוסלות בקדשים, אז כשנכנס היום הי' כבר נחשב לבן שנתיים, והחידוש הוא באמת להיפוך, דבלא הכלל דלקדשים מונין שעות הי' גם השחיטה פסול משום שעברה שנתו, אבל כיון דשעות פוסלות בקדשים, ממילא עכ"פ השחיטה הי' בשעה כשרה, ומ"מ אסור לזרוק דמה משום דכבר נכנס שנה ב' (וכ' דכן משמע מה**רמב"ם**, דהחידוש הוא לחומרא), והניח הגרי"ז בצ"ע.

י) **כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם-** ע' **במנחת אברהם** (זבחים ג', עמ' קלח), שכ' להסתפק בדין זה דר' יהושע, האם דין הוא בהזריקה, דאם אין הזריקה מתרת הרי אי"ז זריקה כלל, וכמו שמורה לשון **רש"י במנחות** (ט.), או דלמא הוי הלכה בעיקר הקרבן, דאם יש בשר יש דם ואם אין בשר אין דם, והיינו דכמו דאם ליכא דם ליכא קרבן, ה"ה היכא דליכא בשר ליכא קרבן. וע"ש שהביא מה**גרי"ז** דמוכיח כצד השני מהא דמנחות כ"ו, דמבואר דצריך קרא לומר דאף אם יש יותרת הכבד מהני, ואם כל הדין הוא דזריקה הי' צריך להתיר, א"כ מהו החי' לענין יותרת הכבד וכו', הרי הזריקה התיר, אלא משמע דדין הוא דצריך בשר, וע"ז חי' התורה דגם יותרת הכבד וכו' מהני לדין זה.

יא) **לימא כתנאי, ומעוך וכתות וכו'-** הגמ' רוצה לתלות המח' ר' יהודה וראב"י באם אמרי' דחסרון מבפנים שמי' חסרון או לא. והק' ה**חזון איש** (כ"ה, י"ד), הא לעיל אמרי' דהמח' אם חסרון שבפנים הוי חסרון או לא הוא רק לענין אם פסול להקרבה, אבל ודאי אין שוחטין עליו, ואילו כאן נח' בקראי דמומין ממש, ומשמע דאם הוי מום אז אף שוחטין עליו. וכ' דעכצ"ל דס"ד דלא פליגי בקראי גופייהו, אלא פליגי באם המאורעות שנכתבו בקראי שייכים אצל הביצים בנוגע דנפסלו מהקרבה, אבל בעצם קראי לא פליגי, וודאי אינו מום ממש.

יב) **נפגם ולא ניטל- פרש"י,** דניטל לא הוי מום משום דחוזר לאיתנו (וכמבואר בגמ'). וע' **בחזון איש** (כ"ה, י"ד) דכ' להסתפק אם כל זמן דעדיין לא חזר לאיתנו, האם נחשב מום עובר, וא"כ בשעתו אסור להקריבו, או דלמא דאינו כלום ואף יכול להקריבו עכשיו. ואף דהמשנה לקמן, דמונה מומי עובר, לא הביא הא דניטל הזובן, י"ל דתני ושייר.

יג) **למאי הלכתא-** ע' **בב"ח** (יו"ד רפ"ג, ג'), שהק' על מש"כ ה**בית יוסף** דסתם אצבע הוא שיעור גודל, שהרי בסוגיין אמרי' דשיעור אצבע הוא א' מד' בטפח של כל אדם, שהוא גודל, ואמרי' למאי הלכתא, ומשמע דדוקא בדינים אלו אמרי' כן, אבל סתם אצבע שבתורה אינו כגודל. וכעי"ז אי' **בחי' הגרי"ז**, דמ"ש מכל מקום דאמרי' דנפק"מ לענין טומאה דשליש על שליש דמשערינן באצבע, ולענין אצבעיים על אצבעיים למקוה, וגם ב**רמב"ם** אי' דבכל מקום דמשערינן באצבע הוי שיעור אגודל, וא"כ מאי דחיק הגמ' למאי הלכתא, והניח בצ"ע.